

УДК 336.01

НЕПОЧАТЕНКО В.О., аспірант

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ПОТОКОВИЙ ПІДХІД ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуті основні методологічні принципи, що дозволяють досліджувати інвестиційні потоки харчової промисловості, що надає безпосередній вплив на ефективність їх формування та розміщення в активах харчових підприємств, інвестиційному забезпеченні інноваційного розвитку галузі.

Ключові слова: інвестиційні потоки, інноваційний розвиток підприємств, харчова промисловість

The article describes the basic methodological principles allow us to investigate the food industry investment flows, which has a direct impact on the efficiency of their formation and allocation of assets food businesses providing innovative investment industry development.

Keywords: investment flows, development of innovative enterprises, food processing

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло наукових питань окресленої проблематики в теперішній час залишається дискусійним. Більш того, різноманіття та різноплановість робіт в галузі інвестування та формування інвестиційних потоків, зокрема, не завжди сприяє покращенню методичного забезпечення, а іноді створює передумови для «розмивання» методологічного базису формування інвестиційної політики в державі.

Наприклад, Алексеев І.В., Хома І.Б. досліджують взаємодію суб'єктів фінансового та реального секторів економіки з погляду рухомості фінансових потоків [1]. Поряд з цим Кузьмін О.Є. аналізує діяльність промислового підприємства на основі його витрат [2], Гришова І.Ю. опрацьовує формування фінансової архітектури переробної галузі агропромислового виробництва та оптимізації фінансових потоків на прикладі молокопереробних підприємств України [5, 6], а Непочатенко О.О. комплексно визначає проблемні питання фінансової стійкості підприємства [9]. Крюкова І.О. та Шабатура Т.С. [3,7] простежують рухомість фінансових потоків підприємств в контексті фінансової безпеки.

Багато авторів приділяють увагу формуванню та використанню інвестиційних потоків у зв'язку з іншими проблемами, що досліджуються, зокрема, інноваційним розвитком економіки [3, 9], кластерною організацією аграрної економіки [10], податковою та кредитною політикою [3, 8, 9], інвестиційним забезпеченням підприємств тощо.

Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць з питань інвестиційного забезпечення в контексті ефективності розміщення матеріальних та фінансових потоків ресурсів харчових підприємств, все ж таки недостатньо вивченими та досить важливими залишаються теоретичні проблеми інвестиційного забезпечення підприємств харчової промисловості у питаннях оптимізації інвестиційних потоків національної економіки та галузі, їх ефективного розміщення в оборотних активах та синхронізації у

часі, зниження ризиків операційної діяльності та визначення форми функціонування інвестиційних потоків на різних стадіях їх руху та на різних стадіях життєвого циклу підприємств.

Метою дослідження є використання поточкового підходу до вивчення економічної сутності інвестиційних потоків підприємств харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблематики регулювання інвестиційних потоків на рівні харчових підприємств носило епізодичний характер, а вивчення структурних параметрів інвестиційних потоків на регіональних рівнях не здійснювалося. Хоча саме підприємства харчової промисловості уособлюють концентрацію економічного потенціалу регіону. При цьому така недостатня вивченість пов'язана із різними векторами розгляду різних напрямів теоретичного обґрунтування рухомості ресурсних потоків харчового підприємства, що зазвичай розкривається відповідно до поставлених цілей та завдань конкретного дослідження. Поряд із цим, об'єктивність та необхідність обговорення теоретичних та методологічних питань визначається тим, що саме поглиблений теоретико-методологічний розгляд є підґрунтям розробки відповідних практичних підходів та рекомендацій щодо покращення фінансової стабільності харчових підприємств, формування потенціалу подальшого сталого розвитку галузі, мінімізації впливу кризових явищ національної та світової економік на фінансову архітектуру аграрної сфери України.

Розуміння природи інвестиційних потоків на рівні харчових підприємств досить неоднозначне, оскільки існує безліч підходів щодо розуміння інвестиційних ресурсів як економічної категорії.

Інвестиційні ресурси є сукупністю капіталу в матеріалізованій формі, втілений в засобах виробництва, і фінансових ресурсів в не матеріалізованій формі у вигляді грошових і інших активів, що залучається для здійснювання вкладень в об'єкти інвесту-

вання, за допомогою яких здійснюється виділення тієї частини сукупного суспільного продукту, яка без порушення об'єктивної (природної) пропорційності суспільного виробництва може бути спрямована на розвиток соціально-економічної системи загалом і реалізацію конкретних інвестиційних проектів, зокрема, з метою отримання економічного ефекту. Інвестиційні ресурси визначають інвестиційний потенціал, реалізація якого, в свою чергу, задається параметрами інвестиційного середовища.

Суть кругообороту інвестицій харчового підприємства опосередковується трансформацією капіталу підприємства у приріст матеріальних, нематеріальних і фінансових активів з метою нарощення ринкової вартості бізнесу, що визначається рухом фінансових ресурсів або фінансовим потоком.

Зважаючи на багатогранність процесу інвестиційного забезпечення харчових підприємств, за об'єктами вкладення виділяють три основні напрями інвестиційних потоків:

1. обов'язкові інвестиції операційної діяльності - в основні засоби (капітальні вкладення і підтримка діючих потужностей) та в оборотні засоби (сировина, запасні частини, тара, пальне, виробничі запаси);

2. бажані інвестиції - в інновації (дослідження і розробку нових технологій, нової продукції, нарощення капіталу торгових марок, патентування, ліцензування тощо);

3. спекулятивні - у цінні папери (короткострокові фінансові вкладення, акції, депозити тощо).

Однією з відмінних характеристик інвестиційних потоків є їх подвійна економічна природа, що втілюється в методах оцінки їх теперішньої та майбутньої вартості згідно фундаментальної концепції менеджменту залежності вартості ресурсів від фактору часу. Тому науковці [1-4] використовують поняття чистого інвестиційного потоку, що безпосередньо пов'язане з розподілом фінансових потоків за методом вартісної оцінки на потоки за майбутньою вартістю та за теперішньою вартістю. Спираючись на характерну для фінансових потоків методологію розрахунку майбутньої вартості фінансових потоків, автор адаптує модель ринкової вартості, що впроваджено зарубіжними вченими, до умов функціонування переробних підприємств харчової промисловості.

Узагальнення існуючих трактувань щодо розуміння інвестиційного потоку підприємства сприяло визначенню основних підходів з розкриття сутнісного розуміння щодо виникнення та формування таких потоків. Слід зауважити, що становлення понятійного апарату та методологічного інструментарію управління інвестиційними потоками та розвиток суспільних відносин знаходиться у тісній взаємозалежності,

оскільки усі сфери життя суспільства супроводжуються економічними відносинами, які головним чином носять динамічний потоковий характер; перехід від менеджменту, що базується на статичних категоріях, таких як запаси, ресурси тощо, до управління на основі динамічних категорій, таких як потенціал розвитку та інвестиційні потоки, є принциповим для сталого функціонування харчових підприємств та розвитку національної економіки.

Значний вклад в теорію і методологію формування та ефективного розміщення інвестиційних потоків внесла наукова школа академіка НААН Дем'яненка М.Я. Одним з вагомих досягнень цієї наукової школи є концепція, яка доводить, що фінансові потоки втілюють вартість руху капіталу харчових підприємств та в процесі свого функціонування між сферами виробництва та обігу операційної діяльності змінюють свою вартість та набувають матеріальної, нематеріальної та фінансової форми [8]. Фінансові та інвестиційні потоки досліджуються в процесі їх формування на використання на всіх рівнях економіки від переробних підприємств до економіки харчової галузі і розглядаються як інструменти побудови фінансової архітектури харчової промисловості України, визначаючи також потенціал сталого розвитку аграрного виробництва, стійкість до впливу зовнішніх кризових явищ та можливості нарощення ринкової вартості окремих бізнес-одиниць.

Таким чином, критичний огляд наукової літератури, участь у науковій дискусії та дослідження фінансових та інвестиційних потоків як економічної категорії дозволяє зауважити, що з одного боку, визначається, що інвестиційні потоки обумовлені формуванням та рухом фінансових ресурсів, а з іншого – доводиться, що існування інвестиційних потоків безпосередньо є залежним від рухомості матеріальних ресурсів підприємства;

При розгляді інвестиційних потоків варто визначитися із підходами щодо розкриття змістовності не лише таких потоків, а й тих процесів, що супроводжують рухомість фінансових та матеріальних ресурсів підприємства. Такий висновок засновано на тому, що, з одного боку, при визначенні інвестиційного потоку дослідники виходили лише з фінансових аспектів формування такого потоку, а з іншого – базувалися на узагальненні логістичного підходу до розгляду рухомості фінансових та матеріальних ресурсів підприємства. При цьому неоднозначність існуючих підходів щодо визначення поняття "інвестиційні потоки" зумовлює необхідність враховувати розгляд руху матеріальних ресурсів підприємства в аспекті узагальнення такого поняття, як "вартість товару".

Висновки. Проведений вище критичний аналіз літературних джерел та точок зору провідних вітчизняних та зарубіжних вчених показав наступне:

- розвиток понятійного апарату та інструментарію управління фінансовими потоками та розвиток суспільних відносин знаходиться у тісній взаємозалежності, оскільки усі сфери життя суспільства супроводжуються економічними відносинами, які, головним чином, носять динамічний потоковий характер;

- фінансові відносини в суспільстві виникають в результаті руху капіталів, що набуває характер високого рівня трансформацій та означається поняттями «потік» та «кругообіг» у виробничій сфері та «кругообіг» у фінансовій сфері, і обумовлюють накопичення певних ресурсів, їх розподіл та перерозподіл серед певних суб'єктів;

- розвиток економічних відносин та посилення конкуренції потребує постійного вдосконалення системи управління потоками товарів та фінансовими потоками з метою інтенсивного процесу капіталізації та нарощенню ринкової вартості бізнес-одиниць аграрної сфери;

- перехід від менеджменту, що базується на статичних категоріях, таких як запаси, ресурси тощо, до управління на основі динамічних категорій, таких як потенціал розвитку і фінансові потоки, є принципіальним для сталого функціонування м'ясопереробних підприємств. Саме це вимагає удосконалення понятійного апарату методології фінансових потоків підприємств аграрного виробництва.

Література

1. Хома І.Б. Моделювання системи управління фінансовими потоками реального сектору економіки в умовах встановлення контролю над величиною «хаосності» ринку : монографія / І.В. Алексєєв, І.Б. Хома. – Розділ 1. – С. 9-33 // Математичні моделі регулювання фінансових потоків / П.П. Костробій, І.В. Алексєєв, І.Б. Хома, Б.В.Гнатів, І.І. Кавалець, В.І. Алексєєв. – Львів : Видавництво «Растр – 7», 2012. – 134 с.
2. Кузьмін О.Є. Теоретико-методологічні основи інвестиційно-інноваційної безпеки національної економіки України (розділ 2 Концепція оцінювання інвестиційної захищеності промислового підприємства). - Монографія / за ред. Чл.-кор. НАПН України, д.е.н., проф. І.М. Грищенко, д.е.н., проф. В.М. Узунова, д.е.н., проф. Денисенка М.П., 2013. – 464 с. (с. 250 – 281). Хома І.Б. та інші.
3. Саблук П.Т. Розвиток інституцій удосконалення механізму реформування аграрного сектору економіки / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. - №10. – С.3 – 10.
4. Shabaturova T. Financial mechanism of economic security company / [I. Grishova, A. Galitsky, T. Shabaturova, S. Stoyanova-Koval, V. Zamlynsky and others] : The collection includes material reports 3rd International Scientific and Practical Conference [“Science and Society”], (held SCIEURO in London 20-21 March 2013.) – London: ISPC. 2013 – p. 160-180
5. Гришова І.Ю. Проблеми формування інноваційної системи країни / І.Ю. Гришова, Т.М. Гнатєва // Інноваційна економіка. - № 12. - 2012 – С.54-62.
6. Гришова І.Ю. Державна підтримка як невід'ємний механізм економічного зростання. Інституційні чинники розвитку підприємницьких структур. Колективна монографія / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань : СПД Сочінський, 2013. – С.36-44.
7. Крюкова І.О. Фінансова архітектура інноваційного розвитку молокопереробних підприємств / І.О. Крюкова // Облік і фінанси. – 2013. - № 2 (60). – С. 87-93.
8. Дем'яненко М.Я. Інституціональне забезпечення реформування сільського господарства / М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік. Актуальні проблеми розвитку регіональних АПК : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 травня 2011 р., Луцьк / відп. ред. Т.В. Божидарнік. – Луцьк : РВВ Луцького національного технічного університету, 2011. – С. 33-34.
9. Непочатенко В.О. Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / І.Ю. Гришова, В.О. Непочатенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2. – С. 47-51. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>
10. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/ru/node/7644>

